1. INLEIDING EN REFERENTIEKAART 2

2. DEMOGRAFISCHE CONTEXT 4
2.1 Bevolkingsstructuur naar leeftijd en geslacht 4
2.2 Huishoudenssamenstelling 5
2.3 Multiculturaliteit. 9

3. SOCIAAL-ECONOMISCHE KENMERKEN 11
3.1 Gemiddeld en mediaan inkomen 11
3.2 Mensen die leven van een minimum- of vervangingsinkomen 12

4. GEZONDHEID VAN MOEDER EN KIND 15

5. MORTALITEIT 17
5.1 Doodsoorzaken alle leeftijden 17
5.2 Vroegtijdige mortaliteit 19

6. GEPERCIPIEERDE GEZONDHEID 21

7. BIJLAGE 22
7.1 Definities en afkortingen 22
7.2 Methodologie 22

Egalement disponible en français.

Welzijns- en gezondheidsstatistieken van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Fiche n°3

Gemeente Sint-Agatha-Berchem

Editie 2006/1

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie
Louizalaan 183, 1050 Brussel • Tel : 32 2 552 0189 • Fax : 32 2 502 59 05
observat@ggc.irisnet.be • www.observatbru.be

I. INLEIDING EN REFERENTIEKAART (I)

Dit document verzamelt de belangrijkste sociale en gezondheidsgegevens die beschikbaar zijn voor de gemeente Sint-Agatha-Berchem.

Het is de bedoeling aan de beleidsmakers en lokale actoren een eenvoudig instrument aan te bieden om bepaalde kenmerken van de bevolking waarmee zij werken te kunnen begrijpen en hen te helpen om hun strategieën te oriënteren.

Deze fiches zijn een aanvulling bij de rapporten «Gezondheidsindicatoren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, 2004», «9e rapport over de staat van de armoede in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest», «Welzijnsbarometer (editie 2005/1)» en «Welzijns- en gezondheidsatlas van Brussel-Hoofstad (te verschijnen)». Alle rapporten zijn gratis raadpleegbaar en downloadbaar op de website www.observatbru.be. De bespreking bij de hier voorgestelde gegevens is dan ook tot het strikte minimum beperkt. Wij nodigen u uit om deze documenten te lezen indien u meer uitleg wenst.

Om deze fiches niet te zwaar te maken, moesten wij een selectie maken van gegevens die worden voorgesteld. Voor zover de gegevens beschikbaar zijn, kunt u meer details opvragen bij de instelling die als bron van de gegevens wordt aangegeven in de fiches (bepaalde links zijn beschikbaar op de website van het Observatorium www.observatbru.be) of bij het Observatorium.

De statistieken hebben betrekking op de meest recente beschikbare gegevens of op de periode 1998-2002 voor de geboorten en de sterfgevallen.

De cijfers voor Sint-Agatha-Berchem worden vergeleken met de gemiddelde waarde voor het Gewest, ofwel met de hoogste en laagste waarden voor de verschillende gemeenten. Onder «Gewest» of «Brussels Gewest» verstaan we het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (19 gemeenten).

I. INLEIDING EN REFERENTIEKAART (2)

Kaart 1: Referentiekaart Sint-Agatha-Berchem.

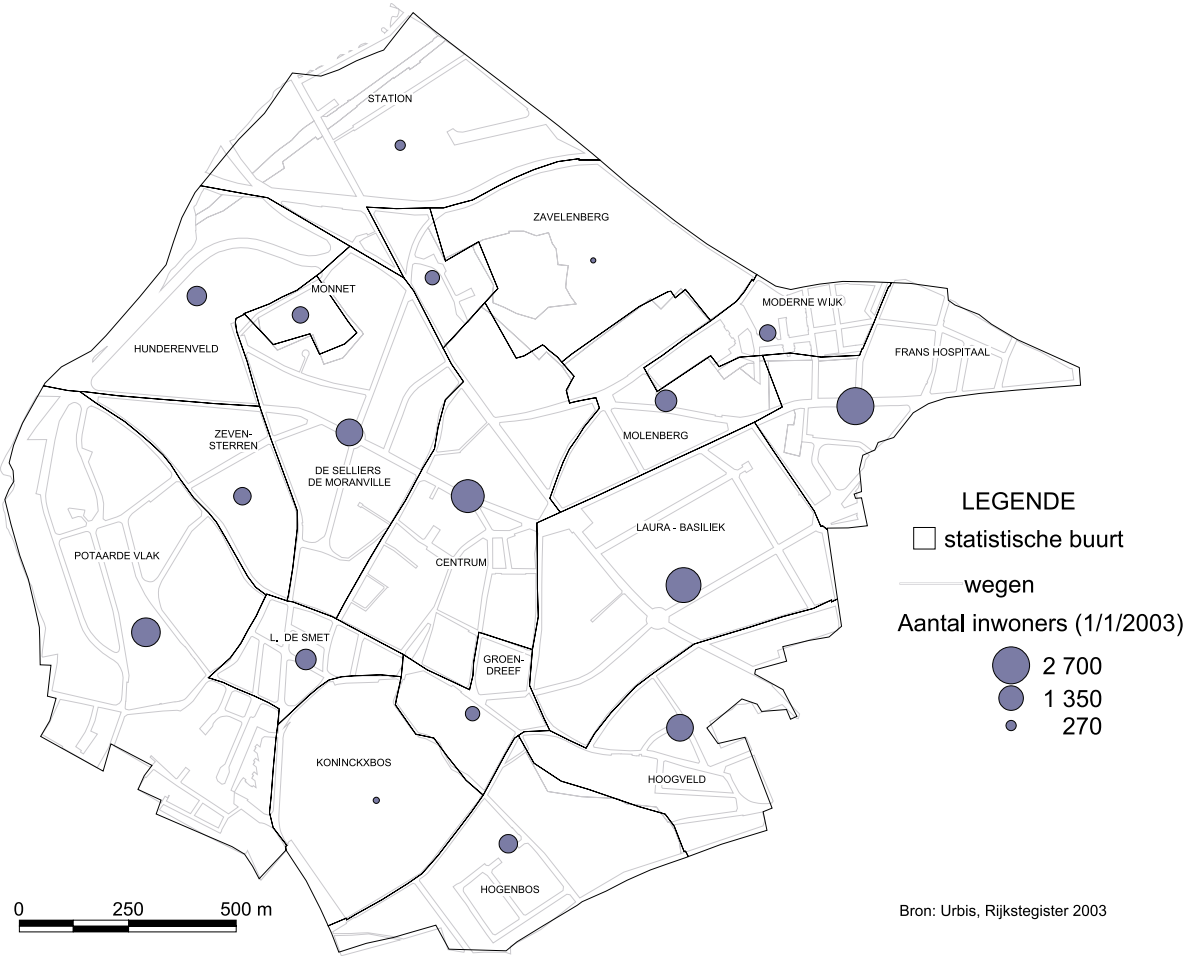

Bron: Urbis, Rijkstegister 2003

Bovenstaande kaart geeft een overzicht van het grondgebied van de gemeente Sint-Agatha-Berchem. Op de achtergrond wordt het stratenpatroon afgebeeld. In dikke zwarte lijnen zijn de statistische buurten aangeduid. De bollen geven het aantal inwoners per buurt weer. Deze kaart dient als referentiekaart voor andere kaarten in deze fiche, waarop statistische gegevens per buurt worden voorgesteld.

Sint-Agatha-Berchem is een eerder kleine gemeente in het noordwesten van het Gewest. De gemeente grenst aan Dilbeek in het westen, aan Sint-Jans-Molenbeek, Koekelberg en Ganshoren in het oosten.

De gemeente wordt doorsneden door de Gentse steenweg, en door de Keizer Karellaan in het noorden.

2. DEMOGRAFISCHE CONTEXT

2.1 Bevolkingsstructuur naar leeftijd en geslacht

Op 1 januari 2004 telde de gemeente Sint-Agatha-Berchem officieel 19 641 inwoners (9256 mannen en 10 385 vrouwen); in het wachtregister vinden we ook nog 168 personen. 2,0% van de bevolking van het Brussels Gewest woont in Sint-Agatha-Berchem.

Tussen 2000 en 2004 is de bevolking aangegroeid met 906 individuen wat een toename betekent van 4,8%.

Figuur 1: Histogram van de totale bevolking in Sint-Agatha-Berchem op 1/1/2004.

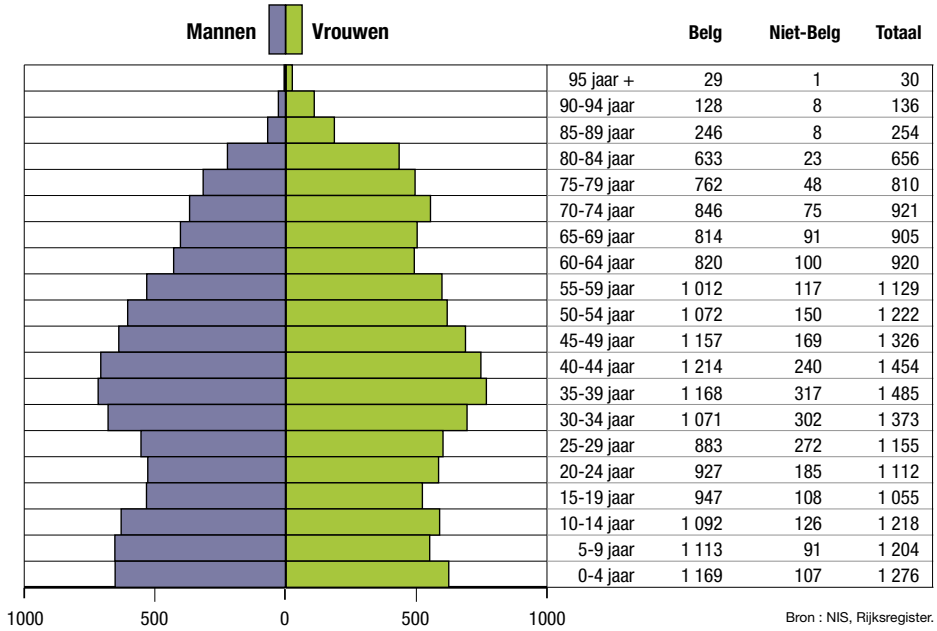

	Belg	Niet-Belg	Totaal
95 jaar +	29	1	30
90-94 jaar	128	8	136
85-89 jaar	246	8	254
80-84 jaar	633	23	656
75-79 jaar	762	48	810
70-74 jaar	846	75	921
65-69 jaar	814	91	905
60-64 jaar	820	100	920
55-59 jaar	1 012	117	1 129
50-54 jaar	1 072	150	1 222
45-49 jaar	1 157	169	1 326
40-44 jaar	1 214	240	1 454
35-39 jaar	1 168	317	1 485
30-34 jaar	1 071	302	1 373
25-29 jaar	883	272	1 155
20-24 jaar	927	185	1 112
15-19 jaar	947	108	1 055
10-14 jaar	1 092	126	1 218
5-9 jaar	1 113	91	1 204
0-4 jaar	1 169	107	1 276

Bron : NIS, Rijksregister.

Tabel 1: Evolutie van de kenmerken van de bevolking in Sint-Agatha-Berchem en het Brussels Gewest van 1998 tot 2004.

	Sint-Agatha-Berchem			Brussels Gewest		
	1998	2001	2004	1998	2001	2004
% < 20 jaar	22,2%	23,0%	24,2%	23,2%	23,5%	23,7%
% 20-64 jaar	57,2%	57,1%	56,9%	59,6%	60,0%	60,7%
% 65 jaar en ouder	20,6%	19,9%	18,9%	17,2%	16,5%	15,6%
Verouderingsindex (≥ 65 jaar/0-19 jaar)	92,5%	86,7%	78,1%	74,0%	70,5%	66,0%
Afhankelijkheidsindex (0-19 jaar)+(≥ 65 jaar)/(20-64 jaar)	74,9%	75,1%	75,7%	67,8%	66,7%	64,8%
Index van intensiteit van de veroudering (> 80 jaar/≥ 65 jaar)	26,8%	27,7%	29,0%	26,3%	26,7%	29,6%

Bron: NIS, Rijksregister.

Het aandeel jongeren stijgt sneller in Sint Agatha Berchem dan in het gehele Gewest. Dit verklaart waarom de verouderingsindex sterker afneemt dan in het Gewest als geheel.

2.2 Huishoudenssamenstelling (1)

Tabel 2: Huishoudenssamenstelling op 1/1/2004 (typologie CBGS).

	Sint-Agatha-Berchem		Brussels Gewest	
	Aantal hh	% hh	Aantal hh	% hh
alleenwonende man	1 402	16,1	116 758	23,8
alleenwonende vrouw	1 982	22,7	128 990	26,3
paar zonder inwonende kinderen	1 931	22,1	81 891	16,7
paar met inwonende kinderen	2 209	25,3	100 993	20,6
alleenstaande moeders met inwonende kinderen	877	10,0	44 288	9,0
alleenstaande vaders met inwonende kinderen	140	1,6	7 019	1,4
andere huishoudenstypes	157	1,8	8 642	1,8
huishoudenstype onbekend	32	0,4	2 714	0,6
totaal aantal private huishoudens	**8 730**	**100,0%**	**491 295**	**100,0%**
collectieve huishoudens	6		308	
totaal aantal huishoudens	**8 736**		**491 603**	

Bron: Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudie

Slechts 38,8% van de huishoudens (1) zijn huishoudens van één persoon. Opgelet, het gaat om het aandeel huishoudens, en niet het aandeel personen dat alleen woont, dat bedraagt 22,2% van de meerderjarige bevolking in Sint-Agatha-Berchem (31,3% voor het Brussels Gewest).

Minstens 60,9% van de huishoudens hebben geen kinderen (minstens 66,8% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest). Bijna één derde van de huishoudens met kinderen zijn éénoudergezinnen. Dit zijn vooral alleenstaande moeders met kinderen, maar er zijn ook 140 alleenstaande vaders met kinderen in Sint-Agatha-Berchem.

De samenstelling van de huishoudens is verschillend naargelang van de statistische buurt. Onderstaande kaartjes geven hierover wat meer informatie.

(1) Een huishouden kan uit één of meerdere personen bestaan. Alleenstaanden worden bijgevolg ook beschouwd als een (éénpersoons-) huishouden.

2.2 Huishoudenssamenstelling (2)

Kaart 2: Aandeel éénpersoonshuishoudens per statistische buurt op 1/1/2004 in Sint-Agatha-Berchem.

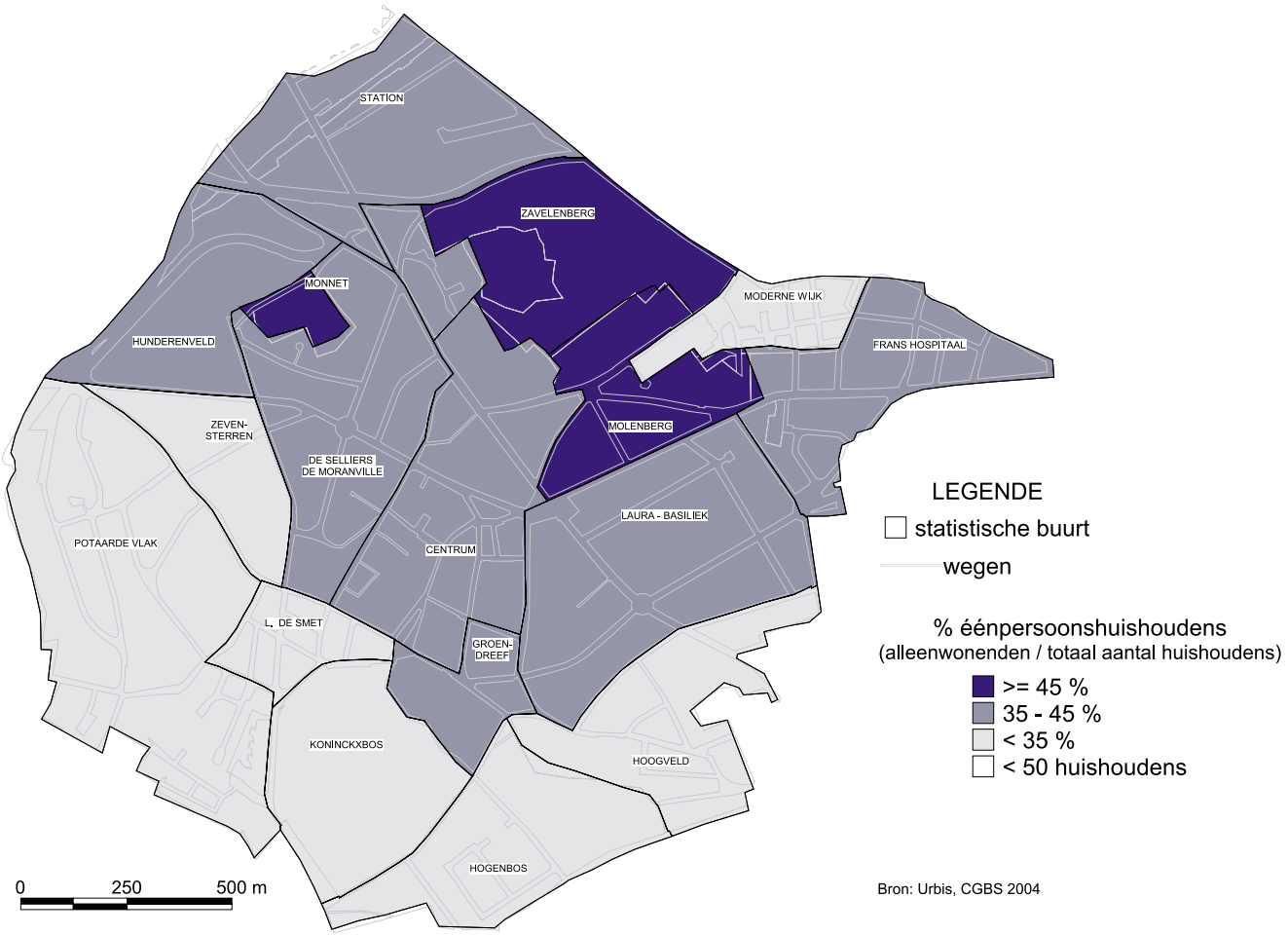

In Sint-Agatha-Berchem wonen relatief weinig éénpersoonshuishoudens. De kaart toont dat de concentratie alleenstaanden hoog is in «Monnet», «Zavelenberg» en «Molenberg». De verschillen zijn nauw verbonden met de verschillen in het type van woningen.

2.2 Huishoudenssamenstelling (3)

Kaart 3: Aandeel éénoudergezinnen per statistische buurt op 1/1/2004 in Sint-Agatha-Berchem.

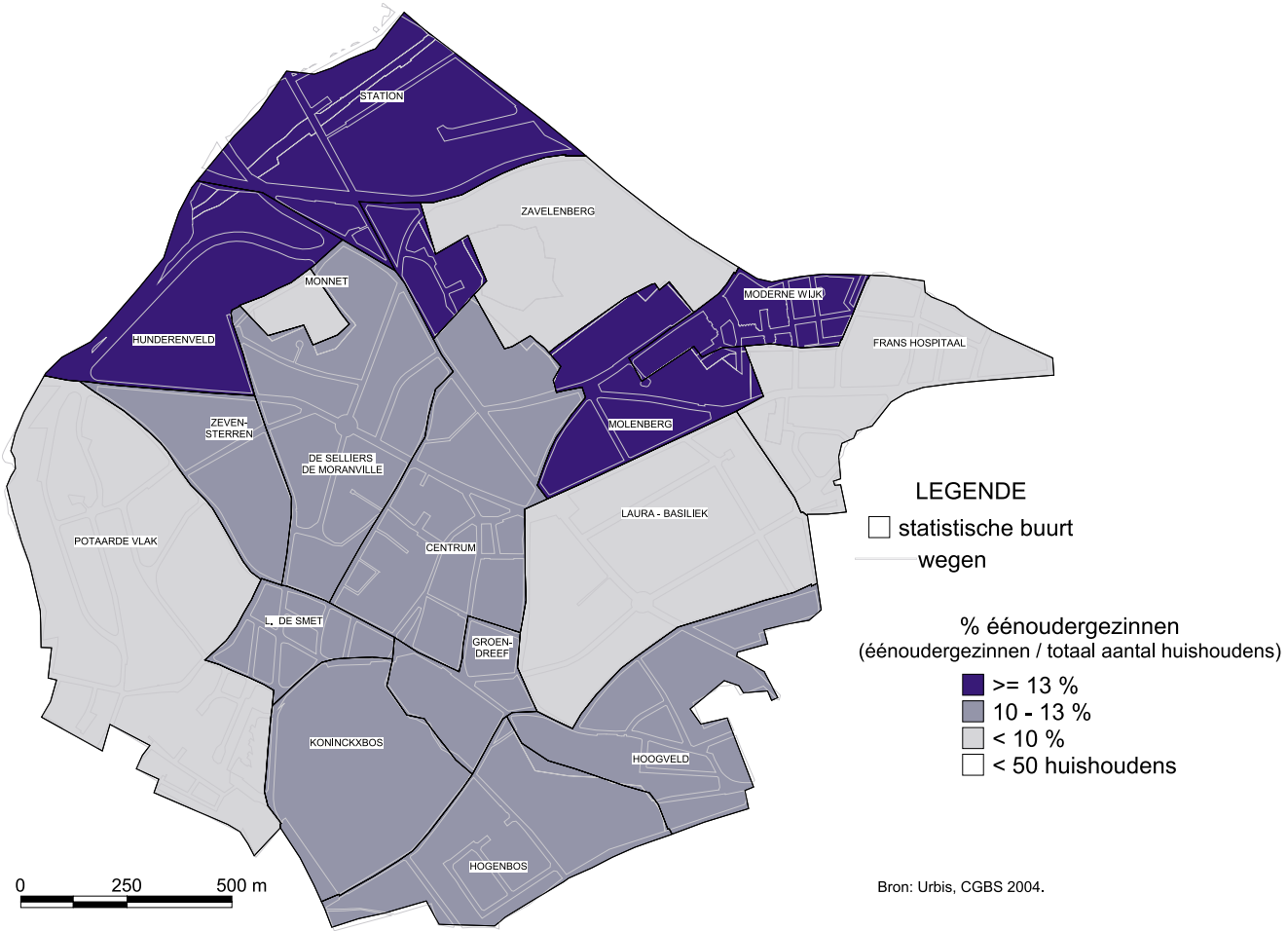

Bron: Urbis, CGBS 2004.

Het aandeel éénoudergezinnen is vrij hoog in Sint-Agatha-Berchem. Het is eerder laag in de buurten nabij de Basiliek (10%) en erg hoog in de sociale woonbuurten (23% in «Hunderenveld», 22% in «Moderne wijk»).

2.2 Huishoudenssamenstelling (4)

Kaart 4: Aandeel huishoudens met 4 kinderen of meer per statistische buurt op 1/1/2004 in Sint-Agatha-Berchem.

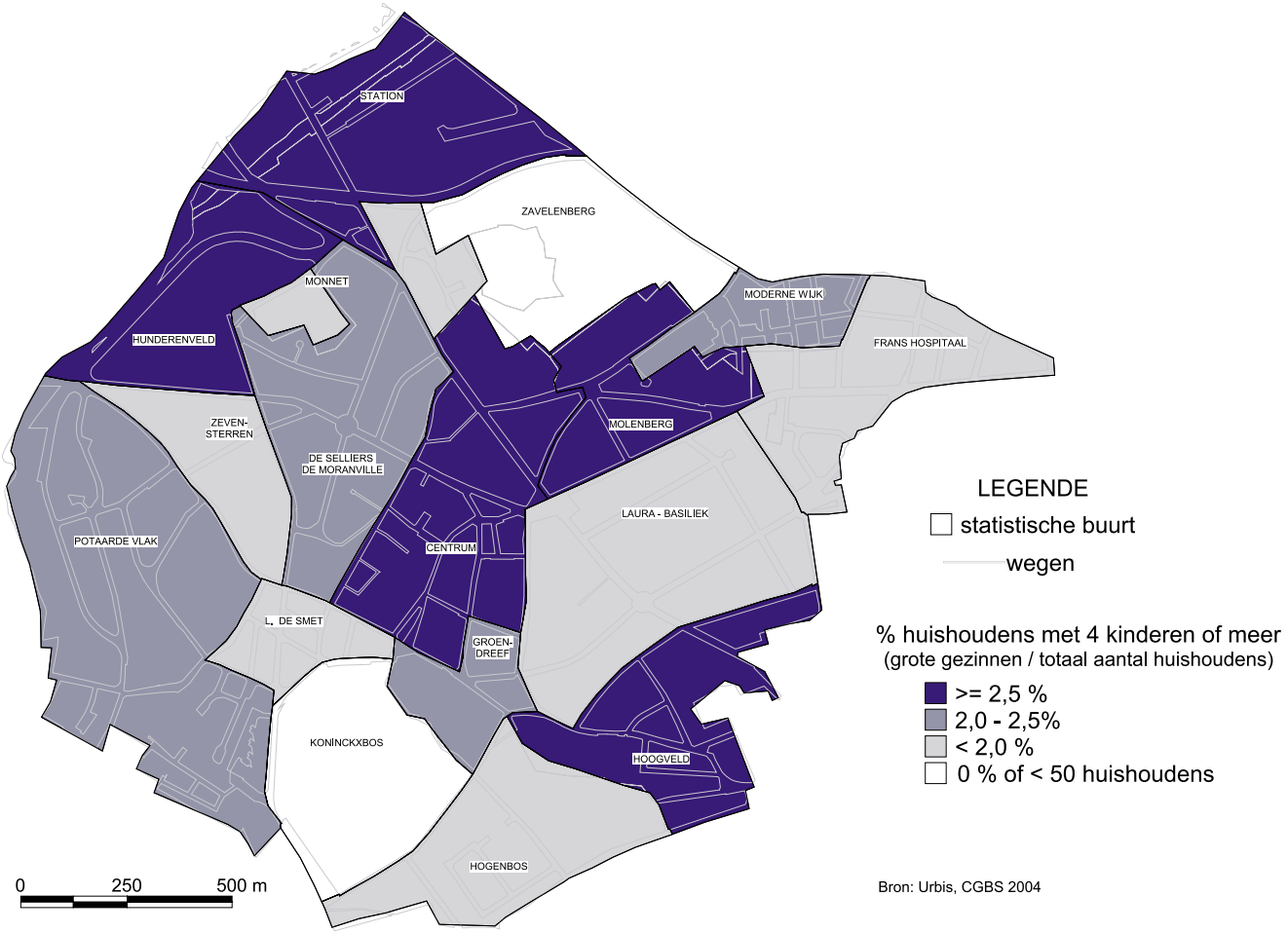

Er zijn gemiddeld 2,1% grote gezinnen in Sint-Agatha-Berchem (t.o.v. 2,6% in het Gewest). In «Hunderenveld» zijn er echter 7,5% grote gezinnen, 4,0% in de statistische buurt «Station», meer dan 2,5% in het «Centrum», «Molenberg» en «Hoogveld».

2.3 Multiculturaliteit (1)

Tabel 3: De voornaamste nationaliteiten in Sint-Agatha-Berchem en het Brussels Gewest, 2004.

Gemeente Sint-Agatha-Berchem			Brussels Gewest		
Nationaliteit	**Aantal**	**%**	**Nationaliteit**	**Aantal**	**%**
België	17 103	87,1	België	736 448	73,7
Italië	399	2,0	Marokko	41 987	4,2
Marokko	380	1,9	Frankrijk	39 138	3,9
Spanje	327	1,7	Italië	27 953	2,8
Frankrijk	325	1,7	Spanje	20 428	2,0
Congo	178	0,9	Portugal	15 958	1,6
Portugal	121	0,6	Turkije	11 595	1,2
Griekenland	102	0,5	Verenigd Koninkrijk	9 230	0,9
Nederland	56	0,3	Griekenland	8 922	0,9
Polen	50	0,3	Duitsland	7 778	0,8
Turkije	45	0,2	Congo	7 269	0,7
Andere	555	2,8	Andere	73 193	7,3
TOTAAL	**19 641**	**100,0%**	**TOTAAL**	**999 899**	**100,0%**

Bron: NIS, Rijksregister.

In 2004 bestond de bevolking van de gemeente Sint-Agatha-Berchem voor 12,9% uit niet-Belgen (2), wat veel minder is dan het gemiddelde voor het Brussels Gewest (26,3%).

(2) Het gaat wel degelijk over de nationaliteit, en niet over de origine.

2.3 Multiculturaliteit (2)

Figuur 2: Verdeling van de niet-Belgische bevolking in Sint-Agatha-Berchem en het Brussels Gewest op 1/1/2004.

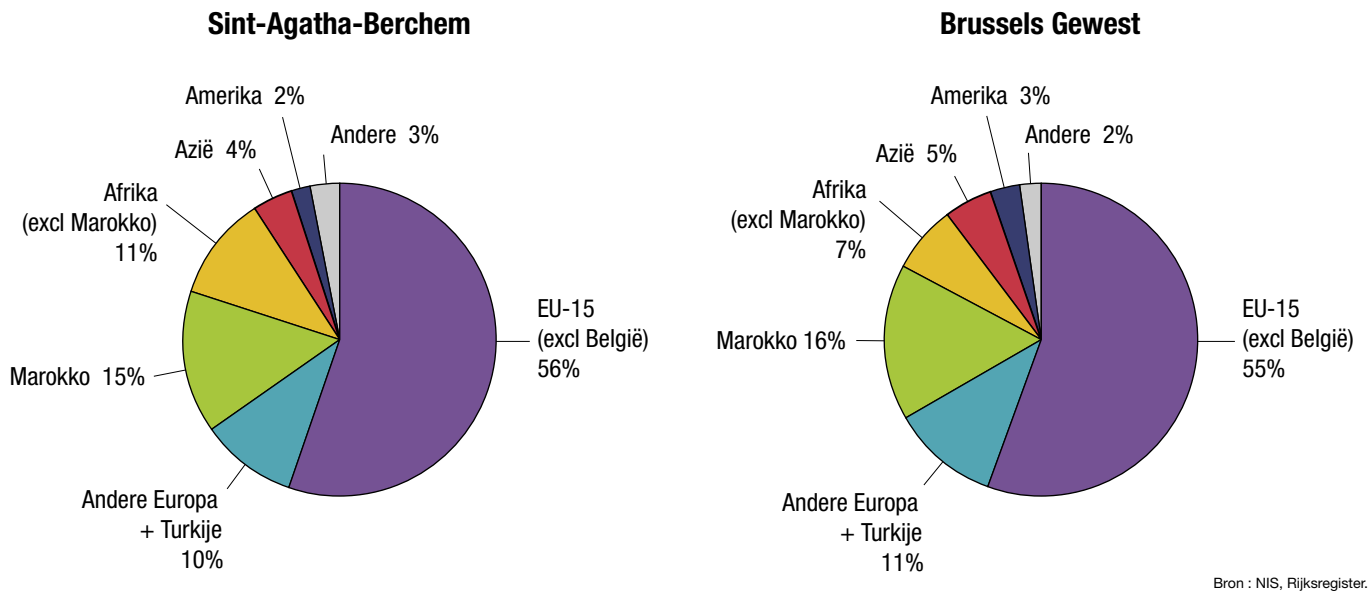

Bron : NIS, Rijksregister.

Zowel in Sint-Agatha-Berchem (55,8%) als in het gehele Gewest (55,1%) is de meerderheid van de niet-Belgische bevolking afkomstig van de 15 landen van de Europese Unie (3).

Onder de niet-Belgen is de Italiaanse gemeenschap de grootste (15,7% van de niet-Belgen, 2,0% van de totale bevolking), gevolgd door de Marrokanen (15% van de niet-Belgen), de Spanjaarden (12,9% van de niet-Belgen), de Fransen (12,8% van de niet-Belgen) en de Kongolezen (7,0% van de niet-Belgen).

(3) Duitsland, België, Frankrijk, Italië, Luxemburg, Nederland, Denemarken, Verenigd Koninkrijk, Ierland, Griekenland, Spanje, Portugal, Oostenrijk, Finland, Zweden.

3. SOCIAAL-ECONOMISCHE KENMERKEN

3.1 Gemiddeld en mediaan inkomen

Zowel het gemiddeld als het mediaan inkomen ligt in Sint-Agatha-Berchem een stuk hoger dan in het Brussels Gewest en in de rest van het land. Er zijn echter verschillen binnen de gemeente. Enkel in «Hunderenveld» en «Moderne Wijk» is het mediaan inkomen lager dan dat van het Gewest. In «Hogenbos» en «Koninckxbos» is het mediaan inkomen het hoogst, namelijk meer dan € 29 000.

Tabel 4: Het gemiddeld en het mediaan inkomen per belastingsaangifte, inkomens 2002, aangifte 2003 in euro per jaar.

	Gemiddeld inkomen per aangifte	Mediaan inkomen per aangifte
België	24 621 €	18 914 €
Brussels Gewest	23 776 €	17 588 €
Sint-Agatha-Berchem	26 635 €	20 146 €

Bron: fiscale statistieken NIS.

Kaart 5: Het mediaan inkomen per buurt, in Sint-Agatha-Berchem (inkomensjaar 2002, aanslagjaar 2003).

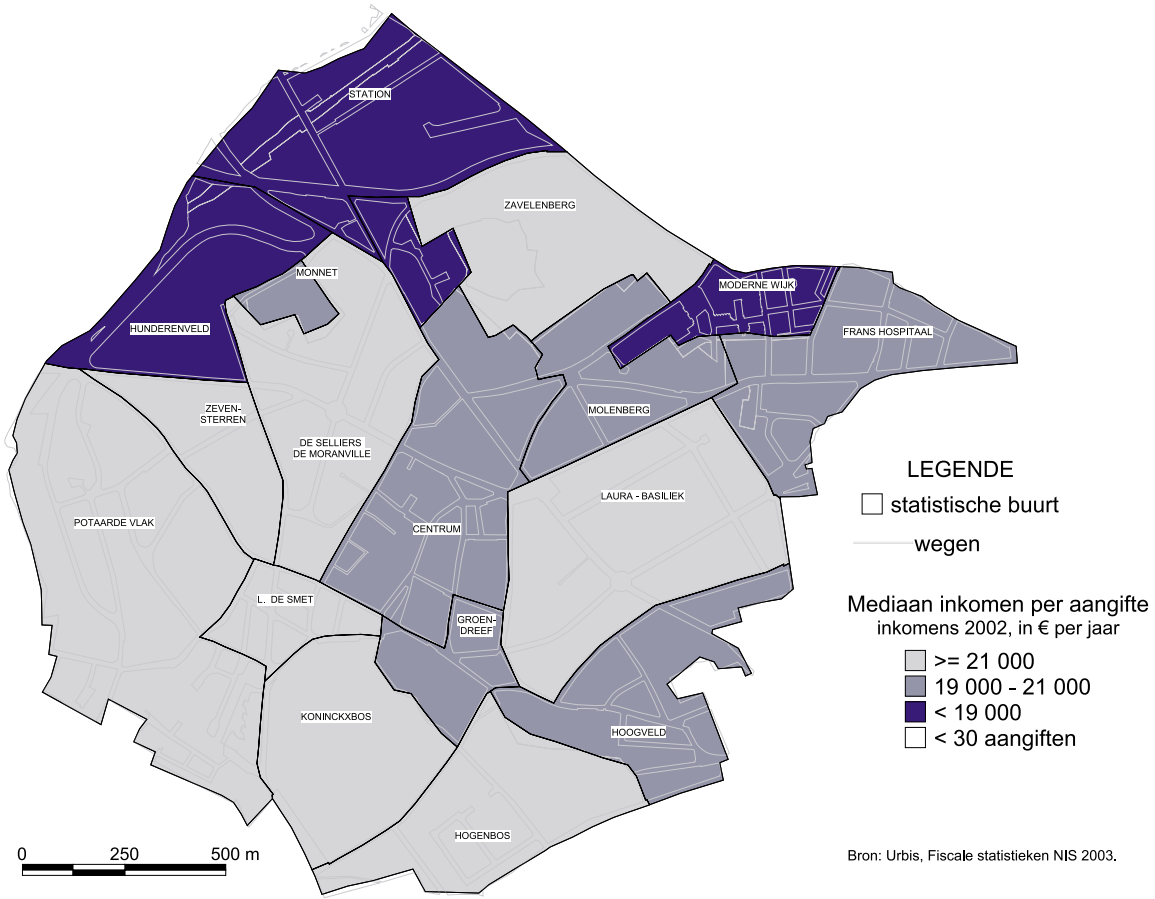

Bron: Urbis, Fiscale statistieken NIS 2003.

3.2 Mensen die leven van een minimum- of vervangingsinkomen (1)

Sint-Agatha-Berchem telt voor de meeste categorieën (behalve «OCMW» en «oudere werklozen») ongeveer eenzelfde percentage gerechtigden als gemiddeld in het Gewest.

Tabel 5: Aantal belastingsplichtigen die recht hebben op een verhoogde tussenkomst van de verzekering voor geneeskundige verzorging, aantal op 1 januari 2004.

	Sint-Agatha-Berchem		Brussels Gewest	
	gerechtigden	aandeel in de meerderjarige bevolking	gerechtigden	aandeel in de meerderjarige bevolking
WIGW	884	5,8%	40 962	5,2%
OCMW	115	0,8%	18 841	2,4%
inkomensgarantie voor ouderen of rentebijslag	169	1,1%	9 617	1,2%
gehandicapten	264	1,7%	13 493	1,7%
oudere langdurig werklozen	116	0,8%	9 055	1,2%
Totaal aantal gerechtigden	**1 548**	**10,1%**	**91 968**	**11,7%**
Meerderjarige bevolking (> 18 jaar)	15 308		784 988	

Bron: Kruispuntbank Sociale Zekerheid.

Figuur 3: Evolutie van het aantal belastingsplichtigen wonende in Sint-Agatha-Berchem die recht hebben op een verhoogde tussenkomst van de verzekering voor geneeskundige verzorging.

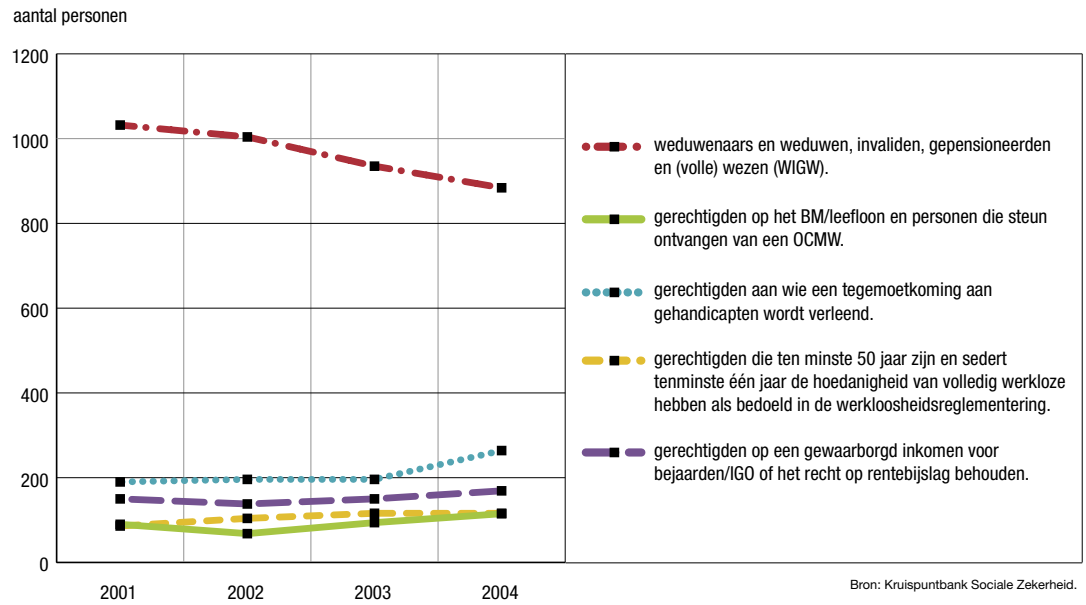

Bron: Kruispuntbank Sociale Zekerheid.

Behalve de WIGW's stijgt het aandeel van alle categorieën tussen 2001 en 2004, zowel in Sint-Agatha-Berchem als in het Gewest.

3.2 Mensen die leven van een minimum- of vervangingsinkomen (2)

Tabel 6: Aantal personen die leven van een minimum- of vervangingsinkomen op 1/1/2004 in Sint-Agatha-Berchem en het Brussels Gewest, naar leeftijdscategorie.

Aantal uitkeringen op 1 januari 2004	Sint-Agatha-Berchem		Brussels Gewest	
	Aantal	%	Aantal	%
Jongeren (18-25 jaar)	**1 532**	**100,0%**	**89 537**	**100,0%**
OCMW: leefloon + equivalent leefloon	31	2,0	6 118	6,8
Werkloosheidsuitkering (UVW)	140	9,1	9 447	10,6
Invaliditeitsuitkering	10	0,7	477	0,5
Totaal aantal jongeren met een uitkering	181	11,8	16 042	17,9
Actieve bevolking (18-64 jaar)	**11 596**	**100,0%**	**628 573**	**100,0%**
OCMW: leefloon + equivalent leefloon	165	1,4	25 201	4,0
Werkloosheidsuitkering (UVW)	1 017	8,8	63 016	10,0
Invaliditeitsuitkering	188	1,6	10 845	1,7
Totaal aantal mensen op actieve leeftijd met een uitkering	1 370	11,8	99 062	15,8
Ouderen (≥ 65 jaar)	**3 712**	**100,0%**	**156 415**	**100,0%**
Inkomensgarantie voor ouderen*	184	5,0	11 857	7,6
Invaliditeitsuitkering	158	4,3	6 637	4,2
Totaal aantal ouderen met een uitkering	342	9,2	18 494	11,8

** ook ouderen in het uitdovende statuut van gewaarborgd inkomen voor bejaarden zijn in dit cijfer opgenomen.*

Bron: POD Maatschappelijke integratie, BGDA, FOD Sociale Zekerheid, Rijksdienst voor pensioenen.

12% van de mensen op actieve leeftijd in Sint-Agatha-Berchem leeft van een uitkering. Het aandeel van de bevolking dat van een minimum- of vervangingsuitkering leeft is lager in Berchem dan in het Gewest. Eén op 11 ouderen heeft een inkomensgarantie of invaliditeitsuitkering.

3.2 Mensen die leven van een minimum- of vervangingsinkomen (3)

Figuur 4: Inactiviteitsduur van de werklozen in Sint-Agatha-Berchem en het Brussels Gewest op 1/1/2004.

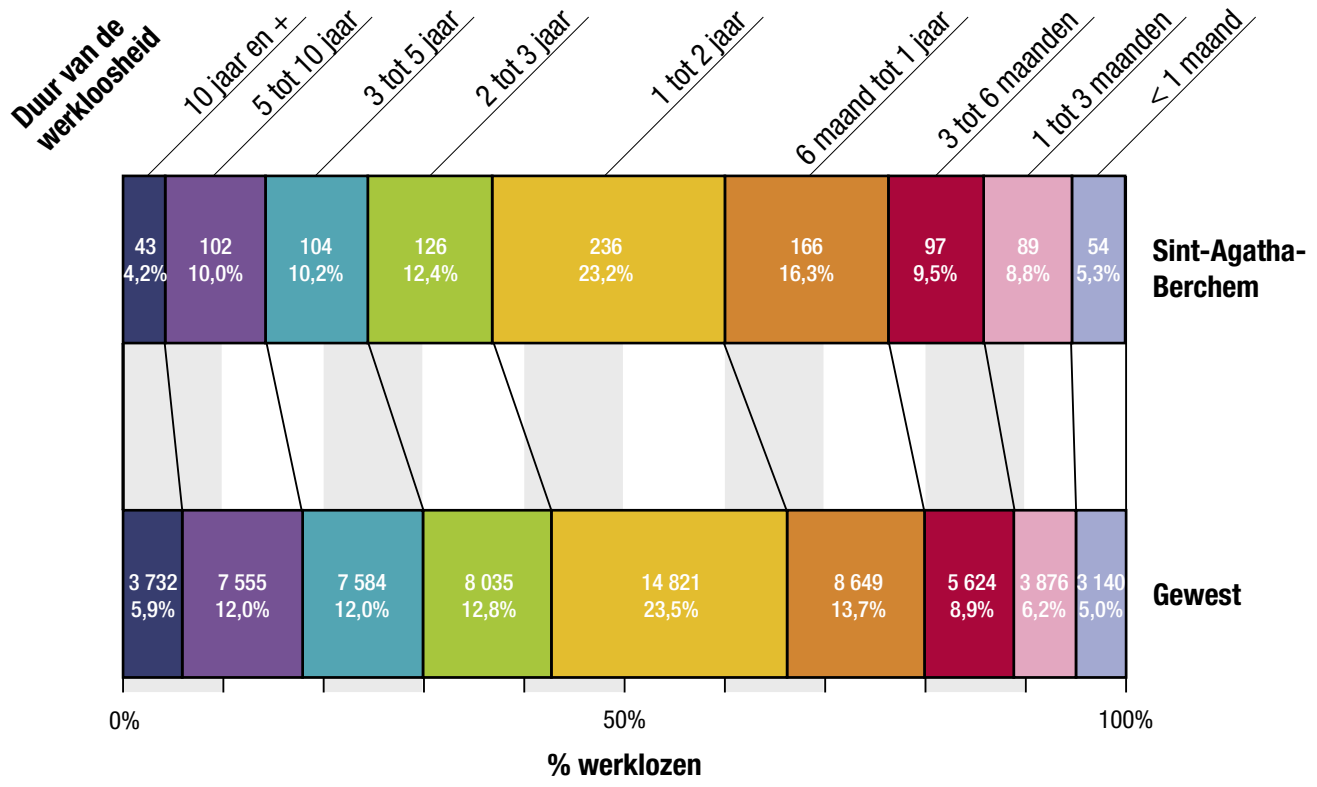

Bron: BGDA, 1/1/2004.

Voor heel wat mensen is de werkloosheidsuitkering geen tijdelijke oplossing, maar een situatie die langere tijd duurt. 37% van de werklozen in Sint-Agatha-Berchem is minstens 2 jaar werkloos (tov 43% in het Gewest). 60% is minstens 1 jaar werkloos (tov 66% in het Gewest).

4. GEZONDHEID VAN MOEDER EN KIND (I)

Voor het jaar 2003 bedroeg het geboortecijfer 12,2‰ in Sint-Agatha-Berchem tegen 14,8‰ voor het hele Brussels Gewest (gegevens van het Rijksregister).

Volgens de statistische formulieren bij de geboorteattesten werden 1 200 geboorten geregistreerd bij moeders met verblijfplaats in de gemeente Sint-Agatha-Berchem tussen 1998 en 2002.

Tabel 7: Kenmerken van geboortes en van moeders met verblijfplaats in Sint-Agatha-Berchem en regio Brussel (periode 1998-2002).

	Aantal Sint-Agatha-Berchem	% Sint-Agatha-Berchem*	% Gewest*	Minimum en maximum binnen de 19 gemeenten
Meerlinggeboorte	42	3,5	3,5	2,7 - 5,5
Keizersnede	192	16,0	14,9	13,7 - 17,4
Inductie van de bevalling	364	**31,9**	27,4	23,3 - 31,9
Premature bevalling (<37 weken)	68	6,2	7,1	5,8 - 8,2
Ernstig premature bevalling (<32 weken)	18	1,6	1,1	0,4 - 1,6
Laag geboortegewicht (< 2500g)	84	7,5	7,0	5,8 - 7,9
Geboorte binnen huishouden zonder professionele activiteit	210	**18,8**	25,4	5,3 - 42,9
Alleenstaande moeder	207	**17,5**	15,4	9,0 - 18,4
Moeder < 20 jaar	29	2,4	3,3	1,0 - 6,4
Moeder ≥ 40 jaar	29	2,4	3,2	2,1 - 4,7

**Per 100 geboorten of levendgeborenen (vroeggeboorten, laag geboortegewicht).*
De cijfers in het vet geven een significant verschil aan van de cijfers in Sint-Agatha-Berchem ten opzichte van de cijfers in het Gewest.

Bron: Statistische formulieren voor geboorte en overlijden, Observatorium voor Gezondheid en Welzijn.

4. GEZONDHEID VAN MOEDER EN KIND (2)

Tabel 8: Perinatale, foeto-infantiele en infantiele sterfte onder de geboortes bij moeders die verblijven in Sint-Agatha-Berchem en in het Brussels Gewest (periode 1998-2002).

	Aantal Sint-Agatha-Berchem	Sint-Agatha-Berchem per 1000 geboortes	Gewest per 1000 geboortes	Minimum en maximum binnen de 19 gemeenten
Perinatale sterfte (4)	10	8,3	7,1	2,4 - 9,7
Infantiele sterfte (5)	5	4,2	5,1	2,0 - 6,3
Foeto-infantiele sterfte (6)	13	10,8	10,0	4,8 - 13,1

De cijfers in het vet geven een significant verschil aan van de cijfers in Sint-Agatha-Berchem ten opzichte van de cijfers in het Gewest.

Bron: Statistische formulieren voor geboorte en overlijden, Observatorium voor Gezondheid en Welzijn.

Geboorten bij alleenstaande moeders maken een groter aandeel uit in de geboorten in Sint-Agatha-Berchem dan hun aandeel in de geboorten in het Brussels Gewest als geheel.

Het aandeel baby's geboren in een huishouden zonder arbeidsinkomsten ligt lager dan het gewestelijk aandeel.

Het aandeel moeders van 40 jaar of ouder ligt laag in vergelijking met andere gemeenten maar verschilt evenwel niet significant van het gewestelijk gemiddelde.

Sint-Agatha-Berchem onderscheidt zich met de hoogste ratio van ingeleide bevallingen van het gewest. De ratio van bevallingen met een keizesnede ligt daarentegen wel dicht bij de gewestelijke ratio.

Gezien het lage aantal geboorten in Sint-Agatha-Berchem, is het moeilijk om betrouwbare conclusies te trekken met betrekking tot de mortaliteitsratio's.

(4) Overlijden voor de geboorte, vanaf de 22e week van de zwangerschap of vanaf 500g, of tijdens de eerste levensweek (0-6 dagen volle dagen) op 1000 geboortes.

(5) Overlijden tussen de geboorte en de leeftijd van 1 jaar (0-364 dagen volle dagen) op 1000 levendgeborenen.

(6) Overlijden tussen de 22 weken zwangerschap en de geboorte (criterium van kracht sinds 1999, voordien was het criterium 28 weken zwangerschap of 1000g) of in de loop van het eerste levensjaar op 1000 geboorten.

5. MORTALITEIT

In de periode 1998-2002 zijn er 1 339 overlijdens geregistreerd van bewoners van Sint-Agatha-Berchem.

De mortaliteitsratio voor de periode 1998-2002 bedroeg 12,8‰ bij de mannen en 15,3‰ bij de vrouwen. (Bron: Statistische formulieren voor overlijden)

Na standaardisatie voor leeftijd zien we dat deze ratio's hoger liggen dan deze die worden gevonden voor het gehele Gewest. In vergelijking met het Gewest als geheel stellen we een oversterfte vast van 10% bij de mannen en 22% bij de vrouwen.

5.1 Doodsoorzaken alle leeftijden (1)

Tabel 9: Belangrijkste doodsoorzaken voor alle leeftijden in Sint-Agatha-Berchem, periode 1998-2002 en vergelijking met het Brussels Gewest na standaardisering voor leeftijd.

	Mannen			Vrouwen		
	Aantal sterftes	Sterftecijfer (/100 000)	Verschil in mortaliteit tov het Gewest	Aantal sterftes	Sterftecijfer (/100 000)	Verschil in mortaliteit tov het Gewest
Hart- en vaatziekten	166	375,4	-3%	313	618,9	**+27%**
Kanker	144	325,7	-2%	118	233,3	-4%
Ziekten van de ademhalingsorganen	92	208,1	**+37%**	109	215,5	**+60%**
Ziekten van de spijsverterings-organen	39	88,2	**+49%**	26	51,4	-19%
Uitwendige doodsoorzaken	36	81,4	+6%	37	73,2	+16%
waarvan ongevallen	22	49,8	+23%	21	41,5	-8%
zelfmoord	13	-	-	10	-	-

Bron: Statistische formulieren voor overlijden, Observatorium voor Gezondheid en Welzijn.

De tabel van de belangrijkste doodsoorzaken toont aan dat, in vergelijking met het gehele Gewest en na standaardisatie voor leeftijd, de oversterfte significant is voor verschillende doodsoorzaken: voor aandoeningen van het ademhalingsstelsel zowel bij mannen als bij vrouwen, voor cardiovasculaire aandoeningen bij vrouwen en voor aandoeningen aan het spijsverteringsstelsel bij mannen.

5.1 Doodsoorzaken alle leeftijden (2)

Figuur 5: Verdeling van de belangrijkste doodsoorzaken per geslacht, Sint-Agatha-Berchem 1998-2002.

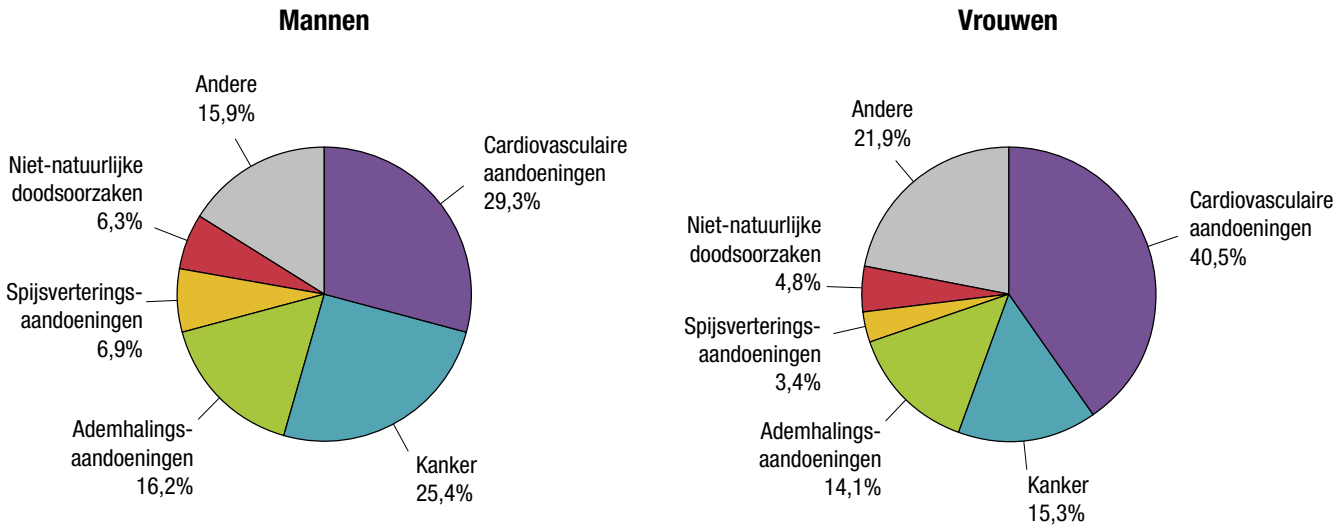

Bron : Statistische formulieren voor overlijden, Observatorium voor Gezondheid en Welzijn.

De belangrijkste doodsoorzaken in Sint-Agatha-Berchem zijn dezelfde als in het Brussels Gewest.

Het grotere aandeel van sterfte door cardiovasculaire ziekten bij vrouwen dan bij mannen is te wijten aan de hogere leeftijd waarop vrouwen overlijden.

5.2 Vroegtijdige mortaliteit (1)

Figuur 6: Sterftecijfer naar leeftijd (per 100 000 inwoners), vergelijking met het geheel van het Brussels Gewest.

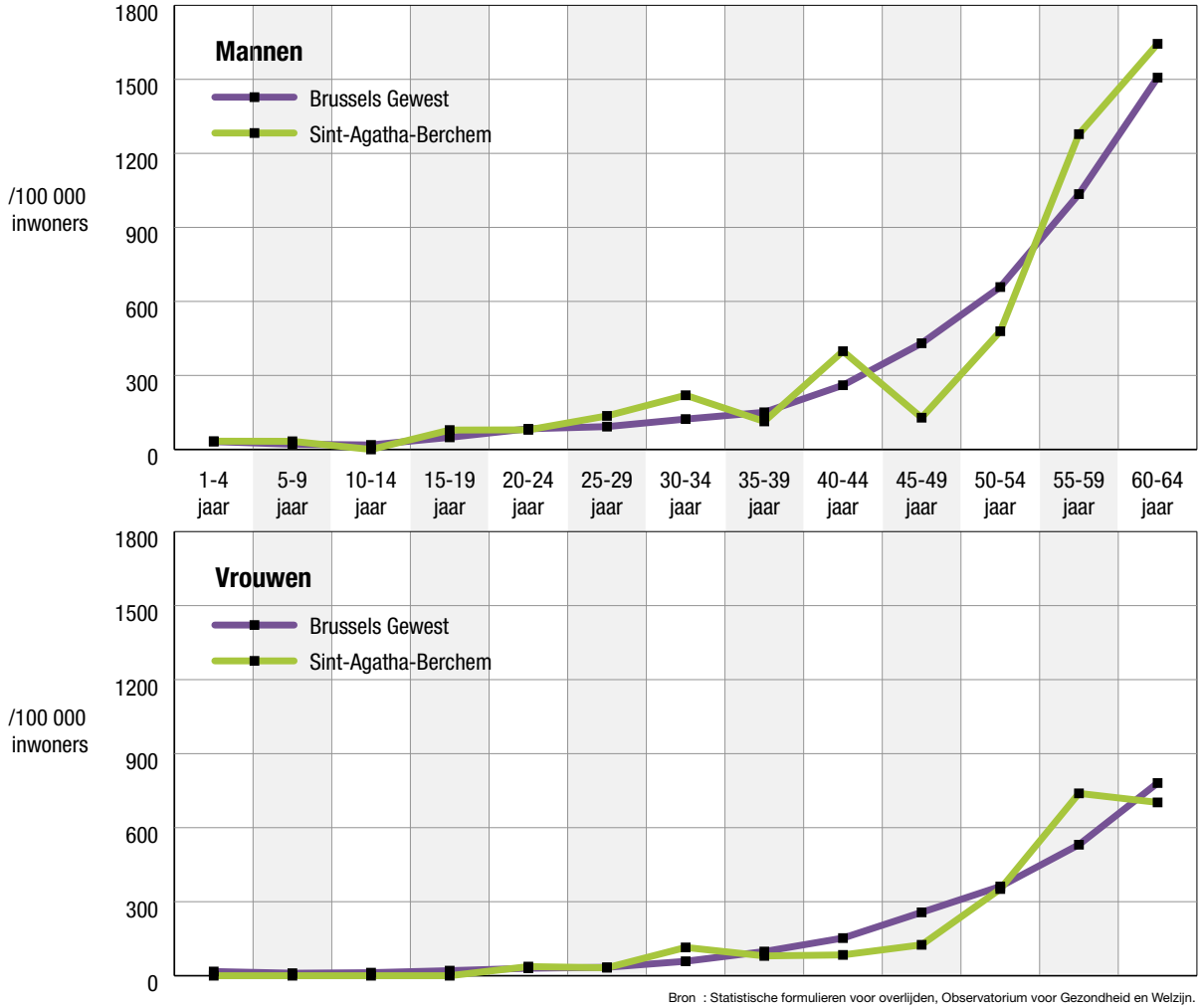

Bron : Statistische formulieren voor overlijden, Observatorium voor Gezondheid en Welzijn.

In Sint-Agatha-Berchem ligt de vroegtijdige sterfte (voor de leeftijd van 65 jaar) bij 3,1 op 1000 mannen en 1,7 op 1000 vrouwen. Deze cijfers verschillen niet significant van deze van het Gewest na standaardisatie voor leeftijd.

5.2 Vroegtijdige mortaliteit (2)

Gezien het lage aantal vroegtijdige sterftes die werden geregistreerd in Sint-Agatha-Berchem voor de periode 1998-2002 is het niet mogelijk om deze sterfte voor te stellen voor de verschillende belangrijkste doodsoorzaken (7).

Bij de mannen zijn de drie vaakst vastgestelde oorzaken longkanker (19 overlijdens), alcohol (10 overlijdens) en zelfmoord (10 overlijdens).

Bij de vrouwen zijn de belangrijkste vroegtijdige doodsoorzaken zelfmoord (6 overlijdens), borstkanker (5 overlijdens) en longkanker (5 overlijdens).

(7) Om methodologische redenen presenteren we de cijfers (sterftecijfer, mortaliteitsratio en vergelijkingen met de hele regio) alleen voor de oorzaken waarvan er minstens 20 overlijdens zijn geregistreerd gedurende de opgevolgde periode.

6. GEPERCIPIEERDE GEZONDHEID

In Sint-Agatha-Berchem meende 27,4% van de ter gelegenheid van de socio-economische enquête 2001 ondervraagde mensen dat zijn gezondheidstoestand niet bevredigend was (middelmatig, slecht of heel slecht). Dit aandeel bedraagt 26,1% voor het hele Brussels Gewest.
Wij merken ruimtelijke verschillen op het niveau van de buurten. Op de kaart wordt de gestandaardiseerde index voor elke buurt voorgesteld. Deze meet de verhouding personen die hun gezondheid als slecht ervaren ten opzichte van het Belgische gemiddelde.
De meest extreme waarde (1,36) wordt waargenomen in «Hunderenveld». In deze buurt is de proportie mensen die zich niet gezond voelen 36% hoger als gemiddeld in het land. In «Groendreef» en «Station» is dat respectievelijk 22% en 20%.
6 buurten in het zuiden van de gemeente, «Zavelenberg» en «Monnet» hebben een waarde kleiner dan 1,0, wat betekent dat de verhouding mensen die zich niet gezond voelen, lager ligt dan gemiddeld in het land.

Kaart 6: Subjectieve gezondheid: personen die zich niet in goede gezondheid voelen, per buurt in Sint-Agatha-Berchem.

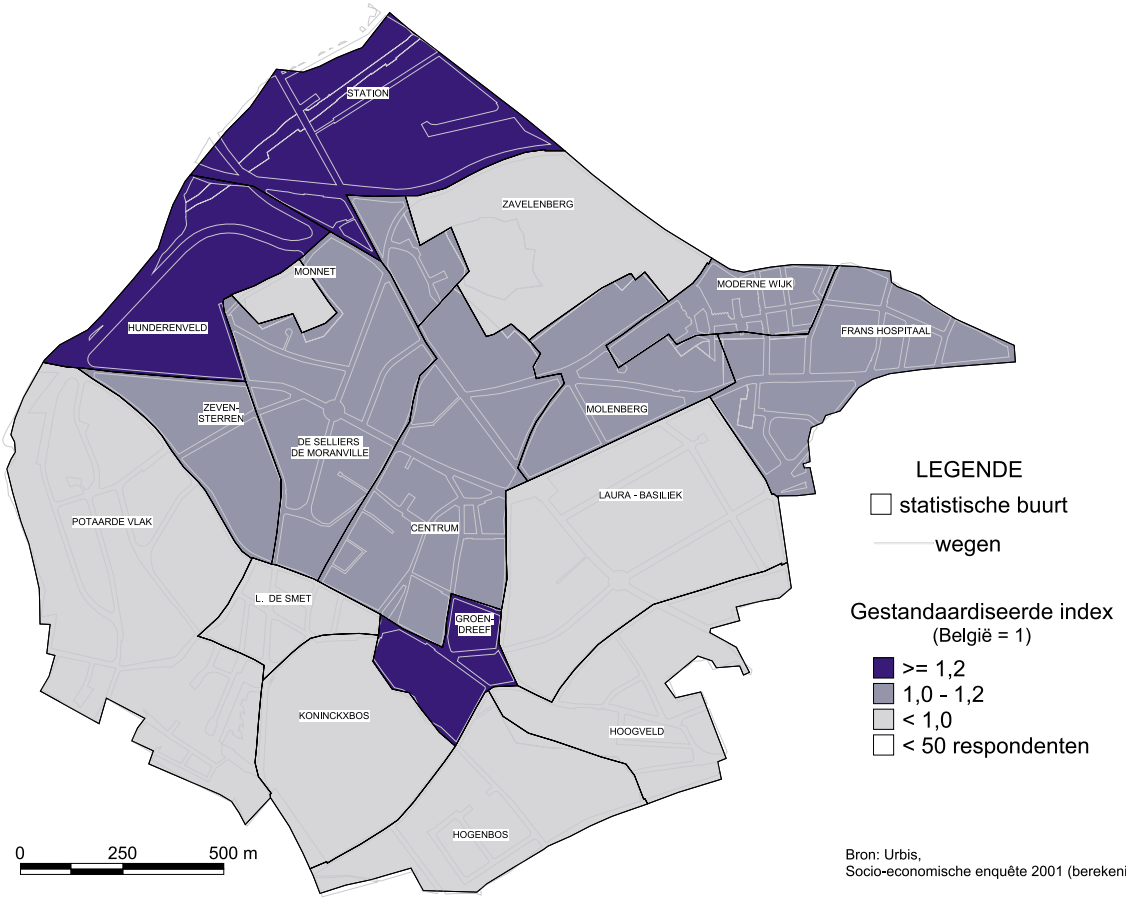

Bron: Urbis,
Socio-economische enquête 2001 (berekeningen P. Deboosere)

7. BIJLAGE

7.1 Definities en afkortingen

‰ = per 1000.

Afhankelijkheidsindex: staat voor het aandeel van de bevolking dat zich bevindt in de afhankelijke leeftijdscategorieën (0-19 jaar en 65 jaar en meer) in vergelijking met de bevolking die het meest waarschijnlijk een beroepsactiviteit uitoefent (20 tot 64 jaar), uitgedrukt in een percentage.

Bruto mediaan inkomen: bruto-inkomen waarvoor er evenveel huishoudens zijn met een lager inkomen als huishoudens met een hoger inkomen (inkomen dat zich bevindt in het midden van de inkomensverdeling gerangschikt volgens orde van grootte).

IGO: Inkomensgarantie voor ouderen.

Index van de intensiteit van de veroudering: staat voor het aandeel mensen ouder dan 80 jaar onder de 65-plussers.

LL: leefloon (nieuwe wetgeving, vanaf 2002), toegekend door het OCMW.

Verouderingsindex: staat voor het aandeel van de ouderen (65 jaar en meer) in vergelijking met dat van de jongeren (0 tot 19 jaar), uitgedrukt in een percentage.

Wachtregister: bevat de kandidaat-vluchtelingen die zich in een erkenningsprocedure bevinden.

WIGW: weduwen, invaliden, gepensioneerden en wezen: onder andere deze categorieën hebben recht op de verhoogde tussenkomst inzake geneeskundige verzorging onder bepaalde inkomensvoorwaarden.

7.2 Methodologie (1)

CARTOGRAFIE (BOLLENKAART)

In de referentiekaart wordt aan de hand van bollen de densiteit van de bevolking per statistische buurt weergegeven. De oppervlakte van de bollen is evenredig met het aantal inwoners in de statistische buurten. In de legende kan voor drie bollen worden afgelezen hoeveel inwoners de bollen vertegenwoordigen, maar op de kaart komen uiteraard ook andere waarden voor (continue schaal). Per kaart wordt de schaal aangepast, de grootte van de bollen zijn dus niet vergelijkbaar tussen verschillende kaarten.

CARTOGRAFIE (CHOROPLETENKAART)

De meeste kaarten in deze fiche zijn choropletenkaarten (de vlakken worden opgevuld met een kleur). Voor elke statistische buurt wordt de relatieve waarde (bijvoorbeeld: % alleenstaanden) berekend. De buurten worden vervolgens opgedeeld in categorieën: buurten met de hoogste waarden, buurten met eerder hoge waarde, buurten met een gemiddelde waarde, buurten met een eerder lage waarde en buurten met de laagste waarden. Het gemiddelde voor de gemeente behoort steeds tot de middelste klasse. Omwille van de interpretatie worden de buurten met minder dan 50 huishoudens wit gelaten.

STATISTISCHE SECTOR - STATISTISCHE BUURT

Een statistische buurt is de kleinste administratieve eenheid waarvoor sociaal-economische en administratieve gegevens beschikbaar zijn. Elke gemeente kan opgedeeld worden in meerdere statistische buurten. Gegevens per statistische buurt maken het mogelijk om intragemeentelijke verschillen zo goed mogelijk te vatten. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is opgedeeld in 724 statistische buurten.

In 2002 telde een buurt gemiddeld 1350 inwoners. Een statistische buurt mag niet worden verward met de alledaagse betekenis die aan buurten wordt gegeven. In de ogen van de bewoners en gebruikers zijn buurten meestal maar vaag afgebakend. Bovendien verschilt de buurtomschrijving van bewoner tot bewoner. De afbakening van de statistische buurten kan worden afgelezen van de referentiekaart die in elke fiche per gemeente wordt opgenomen.

In 2001 werd een lichte wijziging doorgevoerd in de afbakening van de statistische buurten. Afhankelijk van de gegevensbron wordt met de oude afbakening (van voor 2001) dan wel met de nieuwe afbakening gewerkt. (Meer info: Welzijns- en gezondheidsatlas van Brussel-Hoofstad, Dossiers van het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn, 2006/06, te verschijnen).

7.2 Methodologie (2)

STATISTISCHE SIGNIFICANTIE

De mate van statistische significantie evalueert de rol van de willekeurige fluctuaties (met andere woorden van het toeval) in de verkregen resultaten. Preciezer gezegd, evalueert zij de waarschijnlijkheid, p-waarde genoemd, dat het verkregen resultaat zich enkel voordoet door toeval. Doorgaans gebruikt men de grens van 5% om te zeggen of het resultaat al dan niet significant is. Met andere woorden, een p-waarde < 0,05 wordt beschouwd als significant en dus gaat men ervan uit dat het resultaat niet te wijten is aan toeval. Wanneer het verschil statistisch significant is, wordt het cijfer in vet weergegeven.

Voor de vergelijkingen uitgevoerd met een indirecte standaardisering werd de statistische significantie geëvalueerd door het betrouwbaarheidsinterval (indien dat de waarde 1,0 bevat, is het verschil statistisch niet significant).

De mate van statistische significantie hangt sterk af van de grootte van de bevolking. Het is dan ook logisch dat in de gemeenten met minder inwoners de verschillen met het hele Gewest minder gemakkelijk de grens van de statistische significantie halen.

STANDAARDISERING

Standaardisering is een methode die erin bestaat de cijfergegevens te corrigeren om vergelijkingen mogelijk te maken tussen de bevolkingsgroepen waarvan de leeftijdsstructuur anders is. De meeste standaardiseringsmethoden gebruiken een gewogen gemiddelde van specifieke cijfers in de leeftijdscategorieën (hier zullen wij enkel standaardisatie naar leeftijd bespreken, maar je kunt op dezelfde wijze standaardiseren voor een reeks andere kenmerken zoals bijvoorbeeld het geslacht).

Na een standaardiseringsmethode te hebben toegepast, verkrijgen we **volgens de leeftijd gestandaardiseerde mortaliteitscijfers** (men zegt ook aangepast). Wanneer wij de voor de leeftijd aangepaste cijfers vergelijken, kunnen de waargenomen verschillen tussen de cijfers niet te wijten zijn aan verschillen in de leeftijdsstructuur van de bevolking. Men spreekt daarentegen van **brutocijfer** voor de niet-gestandaardiseerde cijfers.

In de fiches werden de vergelijkingen tussen de gemeenten en het hele Gewest uitgevoerd door indirecte standaardiseringen.

Bij indirecte standaardisering gebruiken wij de cijfers van een referentiebevolking (hier het hele Gewest) om het aantal sterfgevallen te berekenen dat verwacht zou zijn in de bestudeerde bevolking indien zij dezelfde mortaliteitscijfers had gehad per leeftijd als de referentiebevolking. Dit maakt het mogelijk om vervolgens de gestandaardiseerde mortaliteitsverhouding (of gestandaardiseerde mortaliteitsratio) (GMV of SMR) te berekenen. Een GMV hoger dan 1,0 in een gemeente geeft aan dat, gelet op de leeftijd, het mortaliteitscijfer hoger ligt in deze gemeente dan in het hele Gewest. De referentiebevolking (Brussels Gewest) wordt aangegeven met een GMV van 1,0.

De resultaten worden voorgesteld in de vorm van «oversterfte» of «ondersterfte», uitgedrukt in een percentage: in vergelijking met het mortaliteitscijfer van het hele Gewest dat overeenstemt met 1,0 zal een SMR van 1,20 worden uitgedrukt als een oversterfte van + 20%.

MORTALITEITSCIJFER

Dit is de verhouding, voor een gegeven periode, van het aantal sterfgevallen in een bepaalde bevolking tot de effectieve omvang van deze bevolking in het midden van de periode. Deze verhouding wordt uitgedrukt in aantal sterfgevallen per 1000 inwoners en per jaar.

De bron voor de teller is het overlijdensbestand, aangelegd op basis van de statistische formulieren bij de overlijdensattesten en voor de noemer de effectieve bevolkingsomvang verstrekt door het Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Het cijfer van de vroegtijdige mortaliteit wordt berekend door het aantal sterfgevallen van mensen jonger dan 65 jaar in de loop van de bestudeerde periode te delen door het aantal mensen jonger dan 65 jaar in de bevolking in het midden van de periode. Dit cijfer wordt uitgedrukt in aantal sterfgevallen per 1000 inwoners en per jaar.

Het sterftecijfer per oorzaak wordt berekend door het aantal sterfgevallen te wijten aan een bepaalde oorzaak in de loop van de bestudeerde periode te delen door het aantal mensen in de bevolking in het midden van de periode. Dit cijfer wordt uitgedrukt in aantal sterfgevallen per 100 000 inwoners.

N.B. in de praktijk wordt de bevolking in het midden van de periode geraamd door het gemiddelde te berekenen van het aantal mensen aan het begin en aan het einde van het jaar.

7.2 Methodologie (3)

HUISHOUDENSTYPOLOGIE

Het is niet zo eenvoudig een zicht te krijgen op de werkelijke samenstelling van de huishoudens omwille van 2 redenen:

1. De informatie in het Rijksregister over de samenstelling van de huishoudens is gebaseerd op de officiële woonplaats. We weten echter dat de mensen soms niet wonen waar ze officieel geregistreerd zijn. Dit probleem kan niet verholpen worden, we kunnen enkel de officiële toestand meten.
2. De klassieke statistieken op basis van het Rijksregister bevatten geen informatie over de nieuwe samenlevingsvormen (zoals ongehuwd samenwonen). Voor dit probleem biedt de huishoudenstypologie van het Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudie (CBGS) een oplossing. In deze typologie worden niet enkel de gehuwden als paar beschouwd, maar ook de ongehuwd samenwonenden (rekening houdend met leeftijdsverschillen). In de fiches wordt deze typologie gebruikt, omdat ze een beter zicht op de werkelijke samenstelling van de huishoudens dan de klassieke tabellen van het NIS geven, waarin het aantal alleenstaanden met kinderen wordt overschat. (Voor meer informatie over de herberekening van de rijksregistergegevens, zie www.cbgs.be).

MENSEN DIE LEVEN VAN EEN MINIMUM- OF VERVANGINGSINKOMEN

Er bestaat geen indicator die het totaal aantal huishoudens of het totaal aantal mensen in een huishouden met een vervangingsinkomen kan meten. De beste benadering die op gemeentelijk niveau beschikbaar is, zijn de belastingsplichtigen die recht hebben op een verhoogde tussenkomst van de verzekering voor geneeskundige verzorging. We kennen echter alleen het aantal dossiers. In sommige gevallen betreft een dossier een heel huishouden, in andere enkel een persoon en zijn meerdere dossiers per huishouden mogelijk. Het is voorlopig nog onmogelijk in te schatten hoeveel mensen ten laste zijn van de titularissen van de dossiers. Dat betekent dat het percentage dossiers ten opzichte van de bevolking, zoals opgenomen in de tabellen, steeds een onderschatting is van de werkelijkheid. (Het percentage dossiers ten opzichte van het aantal huishoudens, zou echter een overschatting zijn).

Lay-out Nathalie da Costa Maya, Centre de Diffusion de la Culture Sanitaire - CDCS vzw.